No. 38. Donderdag 17 September 1914. 14de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

IN MEMORIAM.

Aan den op 12 dezer ontslapen gepens. Vice-Admiraal tit. A. C. VAN DER SANDE LACOSTE verliest de Vereeniging *„Oost en West"* een zeer belangstellend lid en gewaardeerd medewerker, wiens nagedachtenis bij haar altijd in dankbare herinnering zal blijven.

Betreffende zijne begrafenis lezen wij in het *Vaderland* van 15 dezer:

Op den doodenakker waren aanwezig een deputatie van de *Vereeniging Het Weduwen- en Weezenfonds van officieren der zeemacht*, benevens deputaties van de *Vereeniging van Vrijzinnig-Hervormden* en van de Vereeniging *„Het Eereteeken voor Belangrijke Krijgsverrichtingen"* met de banier, van welke Vereeniging de overledene eerelid was.

Verder waren aanwezig de vice-admiraal Tydeman, de gep. vice-admiraals v. d. Bosch en Römer, de schout-bij-nacht Van Maren Bentz v. d. Berg, inspecteur van het loodswezen, de schout-bij-nacht Humme, de hoofd-inspecteur van administratie bij de marine, kolonel Van Rijn van Alkemade, de kolonel-inspecteur van het wapen der mariniers Linckers, zoomede tal van gep. en actief dienende officieren der zeemacht.

De Minister van Marine werd vertegenwoordigd door den kapt. ter zee Bron, chef van de afdeeling Personeel bij het Departement.

Aan de groeve werd de overledene als officier en als mensch herdacht door den gep. vice-admiraal Macleod.

De zoon van den overledene, de luit. ter zee v. d. Sande Lacoste, dankte voor de belangstelling.

De Troonrede.

Met betrekking tot de Koloniën luidt de door H. M. de Koningin op 15 dezer uitgesproken Troonrede:

De geregelde gang van zaken in de koloniën heeft veel te lijden van de stoornis in post-, telegraaf- en scheepvaartverkeer. Op handel, landbouw en nijverheid in Nederlandsch-Indië is een zware druk gelegd, doch, waar noodig met den steun der Regeering, is door de circulatiebank en verschillende credietinstellingen, tot dusver met bevredigende uitkomst, die druk verlicht en een crisis voorkomen. De invoer staat stil; groote voorraden uitvoerproducten wachten op verscheping en heropening der Europeesche markten. Maatregelen zijn door de Regeering genomen ter voorkoming, dat gebrek aan levensmiddelen onsta. De economische toestand der inlandsche bevolking, wier houding niets te wenschen overlaat, is voor het oogenblik niet onbevredigend te noemen.

De toestand in Suriname behoeft, wanneer de aanvoer van levensmiddelen, ook van Regeeringswege ter hand genomen, bestendigd blijft, geen zorg te baren.

De toestand te Curaçao is onbevredigend; de handel ligt stil en er heerscht groote droogte. Op Aruba en Bonaire veroorzaakt de droogte veel armoede en ziekte onder de bevolking. De aanvoer van levensmiddelen ook naar de West-Indische eilanden is verzekerd.

In alle koloniën werden maatregelen getroffen tot handhaving onzer staatkundige onzijdigheid.

Met vertrouwen doe Ik een beroep op allen om ook in handel en verkeer met zorgvuldigheid alles te vermijden, wat onze neutraliteit in gevaar zou kunnen brengen.

Waar ons volksbestaan eischt, dat de buitenlandsche handel, voor zoover de omstandigheden toelaten, doorgaat, behoort ieder handelaar zich bewust te zijn, dat zelfs de schijn behoort vermeden te worden als zou in en door den Nederlandschen handel partij worden getrokken voor één der oorlogvoerende Mogendheden boven andere.

Ik gevoel Mij gelukkig, dat Mijn volk, in trouwe plichtsbetrachting, met Mij vereenigd het vaderland tracht te dienen en Ik verwacht, dat de eendracht, die zich alom in het land heeft geopenbaard, tot den einde zal worden volgehouden.

De Suiker en de Oorlog.

In „de Indische Mercuur" van 11 September j.l. No. 36, verscheen van de hand van Dr. H. C. Prinsen Geerligs een beschouwing over de suikerbelangen in dezen oorlog, waaruit wij het navolgende verkort overnemen:

Volgens de berichten is zoowel de hoeveelheid als het gehalte van den te velde staanden suikerbeetwortelenoogst over geheel Europa buitengewoon voordeelig. Door het langdurige droge, zonnige en warme weer verkregen de beetwortelen een zeer goed suikergehalte. De vraag is of het gelukken zal dien mooien oogst binnen te halen en te verwerken.

Door de rechtstreeksche verwoesting tengevolge van de krijgsbedrijven zijn of worden getroffen de beetwortelproduceerende streken in België (provinciën Luik, Namen, Brabant en Henegouwen) en Frankrijk (departementen Nord, Somme, Aisne en Oise), zoodat er zeker op een verminderde productie in de genoemde streken moet worden gerekend.

In de deelen van Europa, die tot heden voor de rechtstreeksche gevolgen van den krijg gespaard zijn gebleven, worden alle krachten ingespannen om van den rijken oogst zooveel mogelijk te profiteeren. Er zijn nog werkkrachten genoeg over, om met medewerking van vrouwen, bejaarden en kinderen den oogst binnen te halen en, zij 't dan ook langzamer dan in andere jaren, naar de fabrieken te transporteeren. De fabrieken hebben zich van steenkool, kalksteen, emballage-materiaal, enz. voorzien en zoo goed mogelijk aan het gemis aan werkkrachten weten te gemoet te komen.

De meeste suikerproduceerende landen van Europa zullen dus genoeg suiker hebben om in eigen behoefte te voorzien, behalve misschien Frankrijk, dat onder gewone omstandigheden ongeveer juist zooveel produceert als het zelf verbruikt. Dit is evenwel niet het eenige vraagpunt, aangezien Duitschland en Oostenrijk ieder jaar groote hoeveelheden suiker uitvoeren en Nederland behalve een grooten eigen uitvoer, ook nog een belangrijken wederuitvoer heeft van vreemde suiker, die in dit land geraffineerd is geworden. Het grootste gedeelte van deze uitgevoerde suiker is gericht naar Groot-Britannië, dat voor zijn verzorging met suiker geheel op het buitenland is aangewezen.

Groot-Britannië verbruikt per maand ongeveer 150000 ton suiker (1 ton = 1016 KG.). In normale jaren koopt dat land zooveel ruwe en geraffineerde beetwortelsuiker van het vaste land als het tegen redelijken prijs kan krijgen en vult dit aan met ruwe rietsuiker, die dus in vermeerderde mate binnenkomt, wanneer de beetwortelsuiker duur en schaarsch is.

Onmiddellijk na de oorlogsverklaringen verboden de continentale Europeesche staten allen uitvoer van suiker, waardoor Groot-Britannië van een groot deel van zijn verzorging met suiker werd verstoken.

Op dat tijdstip had Groot-Britannië een zichtbaren voorraad van 300.000 ton suiker, dus voor twee maanden genoeg en moest zich een grooten voorraad rietsuiker verzekeren.

De Cuba-oogst was toen ter tijde nagenoeg afgeloopen en bijna geheel verzonden, terwijl er in West-Indië evenmin veel suiker aanwezig was. Alleen Mauritius en Java waren op 1 Augustus in volle werking en de Britsche Regeering verzekerde zich terstond van 250000 ton Javasuiker, levering September-October, 100.000 ton suiker uit Mauritius, levering September en 50000 ton uit Demarara. Bovendien werd in Amerika op groote schaal geraffineerde suiker aangekocht en eveneens moeite gedaan om nog restanten oogst uit Cuba te betrekken.

De hier geschetste groote vraag naar rietsuiker heeft den prijs van dat artikel sterk doen stijgen. Superieure Java-suiker, die in Juli op Java *f* 7$\frac{3}{8}$ per pikol genoteerd stond, steeg in korten tijd tot *f* 12, ja zelfs tot *f* 13 per pikol. Geraffineerde suiker werd den 30en Juli te New-York 4.40 ct. per pond genoteerd en steeg tengevolge van den grooten verkoop aan Engeland tot 7.50 ct. per pond.

Van de Java-oogst was door toevallige omstandigheden meer onverkocht gebleven dan in andere jaren het geval is, zoodat de fabrikanten op dat eiland van de groote stijging van den prijs profiteeren.

De toestand is dus deze, dat er voorloopig suiker genoeg zal zijn in Europa, maar dat, zoo het uitvoerverbod naar buitenslands gehandhaafd blijft, er veel suiker in Duitschland en Oostenrijk zal opgeslagen worden, terwijl Engeland uit alle oorden van de wereld rietsuiker tot zich zal moeten trekken (en ook kan trekken, omdat het meester ter zee is) en dan vooral in concurrentie treden moet met de Vereenigde Staten voor den koop van het product uit het eenige groote rietsuikerland, dat na November zal kunnen leveren, n.l. Cuba. De vraag of de prijs van rietsuiker hoog zal blijven of eene vermindering zal ondergaan, hangt dus in de eerste maanden hoofdzakelijk af van de vraag, of Engeland de beetwortelsuiker van het vasteland zal kunnen of willen koopen, of deze in het land van productie moet of wil laten en rietsuiker koopt.

Oorlogsgevolgen in Ned.-Indië.

Het blijkt, dat men op de eerste oorlogsgeruchten in Indië al dadelijk even zenuwachtig gestemd was als hier te lande. Uit een particulier schrijven uit Medan d.d. 6 Augustus wordt ons het volgende medegedeeld:

„Hoewel het heelemaal niet zeker is, wanneer de mail vertrekken zal, wil ik in elk geval een brief klaar maken. Den eenen dag staat er in de courant: de Engelsche mail vertrekt niet, de Hollandsche is de zekerste. Dan zal de Hollandsche mail ook niet vertrekken. En gisteren stond er, dat beide mails op tijd gaan. In elk geval blijft de Hollandsche schijnbaar wel het secuurst. Wat een toestand is het in Europa, en dan te denken, dat we voorεerst waarschijnlijk geen brieven van daar kunnen krijgen! Gisteren stond in de courant, dat een particulier telegram meldt, dat België, Nederland en Engeland aan Duitschland den oorlog hebben verklaard. Het was echter nog niet officieel bevestigd. Zou het waar zijn?

Hoe is het nu toch in Holland? Hier is het een zenuwachtige toestand. Zoodra het telegram kwam, dat Frankrijk gemobiliseerd had, hebben de menschen als gekken allerlei eetwaren ingeslagen. Het gevolg er van was, dat onmiddellijk alles 20 pct. de hoogte inging en bij kleinere Chineesche toko's zelfs 100 en 200 pct. Een Chineesch is gepakt, omdat hij een zak rijst van *f* 11 voor *f* 30 verkocht. Ik heb nu ook voor 2 à 3 maanden voorraad in huis. Ik hoop maar, dat wij te voorbarig zijn geweest......

Waar men vooral over in zorgen zit, is de rijstvoorraad. Als voorzorg wordt daarom aangedrongen op het planten van oebi, djagoeng e.d. Padi mag niet meer verkocht worden.

Gisteren lazen wij, dat de bewoners van Scheveningen hun ramen open moesten houden om de mogelijkheid, dat men het wandelhoofd en de pieren van de visschershaven moet laten springen. Zaterdag gaan de Duitsche reservisten van hier naar Duitschland en naar Tsingtau. Er zijn er hier heel wat op de verschillende ondernemingen. De fancy-fair ter tegemoetkoming van de getroffenen door de ramp te Benkoelen gaat niet door.

P.S. Zoo net het bericht, dat de oorlogsverklaring van Holland aan Duitschland tegengesproken wordt."

Uit de O. I. Mail.

Proclamatie.

Een buitengewoon nummer van de „Javasche Courant" van 10 Aug. j.l. bevat de volgende proclamatie:

Blijkens de achtereenvolgens afgekondigde neutraliteitsproclamaties heeft de Staat der Nederlanden verklaard eene volstrekte onzijdigheid te zullen in acht nemen in de oorlogen, welke uitgebroken zijn tusschen verschillende Mogendheden, waarmede Hij bevriend is. Die onzijdigheid wordt volgens door mij van Harer Majesteits Regeering ontvangen inlichtingen door alle oorlogvoerenden erkend en geëerbiedigd en het is de vaste wil van het Opperbestuur, dat zij in het gansche gebied van den Staat strikt en met volkomen onpartijdigheid zal worden gehandhaafd. Zoowel in Nederland als in deze koloniën zijn daartoe verschillende maatregelen genomen.

Onder deze omstandigheden doe ik een ernstig beroep op alle ingezetenen, zoowel Nederlandsche onderdanen als vreemdelingen, die hier gastvrijheid genieten, om mede te werken tot stipte naleving van de door Nederland aanvaarde neutraliteit en om zich te onthouden van elke daad die Nederlandsch-Indisch grondgebied een steunpunt zou kunnen doen worden voor vijandelijkheden.

Gedaan te Weltevreden, 10 Aug. 1914.

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië,
IDENBURG.

Oproep!

In „De Javabode" van 11 Aug. j.l.:

„Europa staat in lichtelaaie; de groote oorlog woedt in al zijne verschrikkingen.

Nog is Nederland neutraal en kon het zich bepalen tot eene intense mobilisatie van zijn leger, zich gereed houdende elke inbreuk op de neutraliteit krachtig te weerstaan.

Wij, die hier in de tropen zijn, kunnen daar ginds niet helpen, zoo het tot een strijd mocht komen en moeten de verdediging van het vaderland aan anderen overlaten.

Toch kunnen wij het onze doen; wij kunnen ons vereenigen ten einde, mocht onverhoopt ook Java worden bedreigd, de taak van het Indische leger naar vermogen te verlichten.

Hiertoe roepen ondergeteekenden U op.

Zij vragen aan ieder, die voelt, hoe in tijden als deze, éénheid en zelfbewustheid noodzakelijk zijn, zich bereid te verklaren om, wanneer de nood werkelijk aan den man komt, de wapenen op te nemen.

Ongetwijfeld zal het ook door de Regeering ten zeerste op prijs worden gesteld, wanneer een zeer groot aantal vrijwilligers zich spoedig aanmeldt en zal op de medewerking van het Legerbestuur kunnen worden gerekend voor zooveel de organisatie en bewapening van de afdeelingen betreft.

Ondergeteekenden verzoeken U omgaand Uwe bereidverklaring, ook vermeldende Uw volledig adres, in te zenden bij een hunner of bij de redactie van dit blad.

Moge spoedig blijken, dat ook in deze verre streken Nederland tal van zonen heeft, waarop het in ernstige tijden mag rekenen."

Mr. E. H. Bergsma, Condangdia 18, Weltevreden.
H. A. van Erp, Tanahabang 14, Weltevreden.
G. L. J. Holle, Menteng 40, Weltevreden.
Mr. P. R. Hoorweg, Koningspl. Z. 1, Weltevreden.
A. R. W. Kerkhoven, Tjibadak.
Mr. J. Lieftinck, Koningpl. N. 11, Weltevreden.
Jhr. Mr. E. Michiels van Verduijnen, Koningsplein, West 20, Weltevreden.

Een burgerwacht.

De Buitenzorgsche correspondent van hetzelfde blad schrijft:

„Eerder dan we hadden verwacht, is er een burgerwacht opgericht. De vergadering van ingezetenen op Maandagavond was al heel spoedig na de opening niet eensgezind. De kleinste groep wilde de oprichting van een vrijwilligerskorps om het leger daadwerkelijk te steunen.

De groote meerderheid was voor een burgerwacht, om beschikbaar te zijn voor de diensten, welke de assistentresident daarvan in de kotta zal vragen.

Deze groep verliet de vergaderzaal, om zich en club naar het Militair Tehuis te begeven. De besprekingen, welke daar werden gevoerd, hadden tot resultaat, dat een comité van zeven heeren werd benoemd om allereerst met het hoofd van plaatselijk bestuur te confereeren.

Gisteravond reeds heeft onder voorzitterschap van dezen bestuursambtenaar een samenkomst plaats gehad, welke ook werd bijgewoond door den oud-kolonel, den heer Ilgen, die op verzoek van den ass.-resident waarschijnlijk bereid is de leiding van de burgerwacht op zich te nemen.

En elders lezen wij omtrent

Het vrijwilligers-corps.

De schietvereeniging „De Batavier" houdt een vergadering, naar aanleiding van de oprichting van een vrijwilligerscorps.

Zijn wij goed ingelicht, dan zal het bestuur de leden voorstellen zich en massa aan te sluiten bij het corps.

Dat zou een groote aanwinst zijn, daar de vereeniging over uitmuntende schutters beschikt, zoo meent het blad.

Tegen de werkeloosheid.

De N. Ind. Regeering heeft reeds haar aandacht geschonken aan de werkeloosheid, die nu onder de Inlanders gaat heerschen wegens het stop zetten van ondernemingen en ook door het stilliggen van het laden en lossen op Priok.

Honderden koelies loopen daar rond in werkeloosheid, terwijl van tal van ondernemingen uit de Preanger en ook uit Bantam werkelooze Inlanders naar hier trekken.

Naar wij uit zekere bron vernemen is men reeds bezig maatregelen te nemen deze lieden werk te verschaffen, vooreerst kan de heer van Breen nog tal van arbeiders gebruiken voor zijn assaineeringswerken.

Terwijl hij in gewone tijden 1000 à 1500 arbeiders aan het werk heeft, zijn nu reeds 3000 lieden op zijn werk bezig.

Het werk schiet dan ook prachtig op en het is niet onwaarschijnlijk, dat hij nog eenige duizenden aan het werk zal zetten.

En dan denkt men er over, om het uitgraven voor de prauwenhaven van Priok niet met machines te laten doen, maar in handenarbeid, waardoor de werkelooze koelies van Priok, werk zullen vinden.

Rijstvoorziening.

De N. I. Regeering heeft kolonel Faubel opgedragen de voorziening in de behoeften van rijst en andere hoofdvoedingsmiddelen voor alle takken van dienst in een hand te nemen en, door zich te belasten met den inkoop, te voorkomen, dat de verschillende takken tegen elkaar gaan opbieden.

Tevens kreeg de kolonel de opdracht, ook te voorzien, waar het noodig mocht zijn, in de behoeften van de Inlandsche bevolking.

Rijst voor Deli.

Van Java werden groote voorraden rijst naar Deli gezonden, waar men thans 26 gulden per pikol vroeg. Met de „Mossel" gaan heden weder 30.000 pikols rijst naar Deli.

Nood in de Lampongs.

De „Javabode" ontving bericht, dat eenige directies van cultuurmaatschappijen van den resident van Batavia de tijding ontvingen, dat volgens een mededeeling van den resident der Lampongsche Districten de ondernemingen aldaar te kampen hebben met gebrek aan specie en levensmiddelen. Er wordt aangedrongen op spoedige toezending van een en ander vóór 15 dezer, aangezien anders de administrateurs niet zullen kunnen instaan voor de orde en rust op hun ondernemingen.

Het Roode Kruis.

Het groote succes, waarin de populaire cursus in verbandleer en ziekenverpleging, die door Dr. H. J. W. van Dijken aan tal van Bataviasche dames wordt gegeven, zich mag verheugen, heeft het centraal comité van het Roode Kruis doen besluiten te Batavia niet alleen, maar ook te Buitenzorg, Soekaboemi, Bandoeng, Djocja, Solo, Semarang, Magelang, Malang en Soerabaja meer dergelijke populaire leergangen te doen geven ten behoeve van dames, die zich willen bereid verklaren om, zoo de omstandigheden daartoe aanleiding mochten geven, zich te wijden aan den verplegingsdienst in de militaire ziekeninrichtingen.

Zij, die aan den nieuwen leergang te Batavia wenschen deel te nemen, worden verzocht naam en adres schriftelijk op te geven aan den secretaris van het Roode Kruis, mr. J. A. van Dijk Jr., Koningsplein West 7.

Voor de plaatsen buiten Batavia zal binnenkort worden bekend gemaakt tot wien men zich voor deelneming aan de leergangen kan wenden.

Ambulancekorps voor Inlanders.

De „Preanger-Bode" meldt:

Een circulaire, geteekend door Hamimzar, Soetan Mohamad Zain, Wignjadisostra en Abdoel Moeis, doet in de inlandsche gemeente de ronde, waarbij inlanders worden uitgenoodigd zich aan te sluiten bij een te vormen ambulancekorps voor inlanders.

Dokter Hamimzar zal dagelijks een cursus in verbandleer openen, toegankelijk voor een ieder, die er maar wat voor voelt.

De stemming onder de Inlanders.

De correspondent te Solo van het „Soer. Hbl." meldt:

Te Solo is een vergadering gehouden van de vereeniging Boedi Oetomo, die besloot haar gevoelens van aanhankelijkheid en loyauteit aan het Nederlandsche gezag ter kennis van de regeering te brengen. Dit besluit is bereids aan den resident medegedeeld.

Er zijn thans onderhandelingen gaande met de vereeniging Sarekat Islam, die naar alle waarschijnlijkheid tot het afgeven van een gelijkluidende verklaring zullen leiden. Zeer verdienstelijk maakt zich in dit opzicht de bekende dr. Radjiman. De stemming onder de inlanders is bijzonder goed.

De stemming te Semarang is zeer gunstig, zegt de „Locomotief." Na de krachtige maatregelen van regeeringswege tegen een verdere opdrijving van de prijzen der voedingsmiddelen en vooral ook door de houding van de goede en invloedrijke elementen der Chineesche ingezetenen, is de ongerustheid aan het wijken. Hiertoe heeft bijzonder het bestuur van de Semarangsche S. I. veel bijgedragen door het herhaald vergaderen met de leden om dezen den toestand duidelijk te maken. Zoo worden er thans door den S. I.-voorzitter en zijn medebestuursleden koempoelans gehouden, waarop — wat nog nimmer is voorgekomen — ook de vrouwen worden geroepen. Het zijn immers de inlandsche vrouwen, die naar den passar gaan en daar de gezinsinkoopen doen; zij in de eerste plaats moeten daarom goed weten, wat er thans gaande is.

De gezondheidstoestand te Palembang.

De gezondheidstoestand laat zeer veel te wenschen over. Twee Europeesche kinderen overleden aan bronchitis. Drie Europeanen werden door cholera aangetast, maar zijn hersteld. Palembang is thans wegens cholera besmet verklaard. Er is in het hospitaal dagelijks een groote toeloop van Europeanen en inlanders, die zich wenschen te laten vaccineeren. De sterfte onder de Oosterlingen is onrustbarend groot.

Oproer in West-Borneo.

De Generaal-Majoor van Rietschoten seinde 7 Aug. j.l. naar Batavia:

Arriveerde avond zes dezer Pontianak toestand schijnt minder ernstig dan op grond eerste berichten werd verwacht gisteren en heden laatst aangekomen troepen ontscheept Mampawa geen tegenstand begeef mij heden zeven dezer naar Singkawang van waar opmarsch daar aanwezige troepen naar binnenland wordt geregeld van civ. gez. van Benkajang en tien politiesoldaten daar gestationeerd sedert 27 Juli geen bericht in Landak vier brigades in Sanggau geen bijzonders verzet schijnt uitgegaan van aantal zich vereenigd hebbende roovers waarbij een deel van bevolking zich heeft aangesloten na mil. cmdt. te hebben ontmoet en na bezoek aan sawah Sambas zal nader worden geseind reede Mampawa 7 Augustus.

Spoorweg in Zuid-Sumatra.

Aan de spoorlijn in de residentie Palembang wordt geregeld voortgewerkt, maar het werk schiet door gebrek aan flinke werkkrachten en door andere omstandigheden niet hard op.

Een moeilijkheid is ook de verkrijging van de voor den aanleg benoodigde gronden, aan inlanders toebehoorende. Waar het op Java na eenig onderhandelen in den regel niet veel moeite oplevert om bij minnelijke schikking de voor de uitvoering van landswerken benoodigde gronden bij de inlandsche bevolking in gebruik aan te koopen — eene opgaaf van dergelijke gronden met de uitgekeerde schadeloosstellingen vindt men jaarlijks in een der bijlagen van het koloniaal verslag — hebben dergelijke pogingen in Palembang dikwijls geen succes wegens de buitensporige prijzen, welke de bezitters vragen.

Er blijft dan niets anders over dan om tot gerechtelijke onteigening over te gaan, een wel is waar tot het doel leidende maar veel tijd vorderende weg.

In een der jongste „Javasche Couranten" treft men dan ook verschillende ordonnanties aan, waarbij de verklaring wordt uitgesproken, dat het algemeen nut de onteigening van de daarbij bedoelde, bij inlanders in bezit zijnde gronden in de residentie Palembang vordert voor den aanleg van de staatsspoor.

De Tentoonstelling te Semarang.

In de Ind. bladen van 11 Aug. j.l. de volgende officieele mededeeling van het hoofdbestuur der K. T. S. te Semarang:

Wij hebben de eer U mede te deelen, dat de opening der Kol. Ten. Smg. met de daaraan verbonden feestelijkheden naar aanleiding van een gisteren ingekomen schrijven van het Hoofd van het Gewestelijk Bestuur van Semarang, met het oog op de moeilijke tijdsomstandigheden, tot nader bericht is uitgesteld.

Het zal ons aangenaam zijn U zoo spoedig mogelijk kennis te kunnen geven, wanneer de Tentoonstelling nader zal worden geopend.

De Tondanosche school.

Met opheffing der openbare Europeesche lagere school te Tondano is in Juli 1913 te Tondano opgericht de z.g.n. Tondanosche school, welke inrichting behalve voor kinderen van inlanders, bij voorkeur uit aanzienlijke en gegoede kringen, mede toegankelijk is voor kinderen van Europeanen en met dezen gelijkgestelden en van vreemde Oosterlingen tot een maximum van 150 leerlingen.

De bestaande localiteit is echter voor het doel te klein gebleken en aangezien wegens gebrek aan ruimte uitbreiding niet mogelijk is, werd besloten tot den aankoop van een nieuw terrein en den bouw van eene ruime school.

De kosten van een en ander bedragen ongeveer *f* 30000.

Een Persbureau.

Zou ooit de regeering een beter oogenblik kunnen kiezen om een persbureau in te stellen dan nu? vraagt het „Bat. Nsbl."

Juist nu een absolute samenwerking noodzakelijk is tusschen de regeering en de Europeesche en Inlandsche bevolking van onze koloniën, zou een persbureau van regeeringswege van grooten invloed kunnen zijn.

Niet alleen zou zulk een instelling onmiddellijk voor tegenspraak van alle loos alarm kunnen zorg dragen en daardoor veel onrustverwekking kunnen voorkomen, maar zij kan ook met medewerking van de dagbladpers voortdurend de in spanning zittende bewoners op de hoogte houden van de actie der regeering voor zoover deze geen geheim karakter moet dragen. Zeker, men gelooft gaarne, dat de regeering alles doet, wat in haar vermogen is om de nadeelen van de Europeesche crisis voor onze koloniën zooveel doenlijk te reduceeren en er voor zorgen zal, dat kommer en ellende hier te lande geen gasten worden, maar men hoort gaarne, wat er gedaan wordt, hoe er gewerkt wordt door het regeeringslichaam, dat over ons waakt.

Natuurlijk hoeft een dergelijk bureau geen permanent karakter te dragen, een tijdelijk persbureau, zoolang de crisis duurt, is zeker reeds voldoende. Het is ons bekend, dat de regeering te Buitenzorg twee oud-journalisten in haar dienst heeft. Van deze omstandigheid zou zij thans partij kunnen trekken.

Ook als informatie-bureau voor de Indische pers ter controleering van geruchten zou een persbureau thans nuttig werk kunnen doen.

Wij geven dit der regeering met klem in overweging.

PERSONALIA.

B. A. J. Van Wettum. †

Na een kort lijden is 7 Aug. j.l. te Batavia overleden onze uitnemende adviseur voor Chineesche en Japansche zaken, B. A. J. van Wettum.

Voor de Regeering, die zijn adviezen op prijs wist te stellen, voor zijn trouwe gade en kinderen, voor de gemeenschap, is dit heengaan van een man in den bloei van zijn jaren een groot verlies.

Een in alle opzichten betrouwbaar ambtenaar, met liefde voor zijn arbeid, met het verlangen zijn vaderland te dienen, met het beste, wat hij kon geven, zoo was de heer B. A. J. van Wettum. Hij had hier onder de Chineezen een groot aanzien, omdat men voelde, dat deze uitnemende kenner van het Chineesche volksleven en het Chineesche karakter werkelijk belang stelde in de welvaart van onze Chineesche onderdanen en omdat men begreep, dat de goede verstandhouding tusschen onze Regeering en de Chineesche inwoners, welke hij voortdurend poogde aan te kweeken, werkelijk door hem werd aangekweekt in het belang niet alleen van onze Regeering, maar ook van de Chineezen zelf. Hun economische welvaart, hun belangen gingen hem ter harte en de Chineezen betreuren dan ook zijn afsterven als het sterven van een goed en oprecht vriend.

De Bataviasche gemeenschap, het gezelschapsleven vonden in de heer Van Wettum een goed burger, een aangenaam, vroolijk, opgeruimd mensch, steeds bereid te helpen en bij te springen. (Javabode.)

Topografische dienst.

In het toelatingsexamen voor den topografischen dienst zijn geslaagd de luitenants E. Döbken, V. Dersjant, J. A. Legerstee, J. Ohlhardt en R. Maier.

Prof. Van Iterson.

Prof. Van Iterson, die aan hevige dysenterie lijdende was, heeft, zooals de Locomotief meedeelt, het ziekenhuis hersteld verlaten.

Op inspectie.

Professor Van Romburg uit Utrecht is te Batavia aangekomen.

Eerst heeft hij een bezoek aan Deli gebracht en thans zal hij in het Bandoengsche een bezoek brengen aan de ondernemingen, waarvan hij commissaris is. (Bat. Hbld.)

Militaria.

Eervol ontheven van de betrekking van divisiecommandant 1e kl. bij het corps gewapende politiedienaren te Celebes P. L. Stennekes, kapt. der infanterie, gevoerd voor memorie, wordende hij teruggeplaatst bij het leger.

Suriname.

Wij lezen in „De West" van 18 Augustus:

In stede van gebrek, is er alle kans, dat er vooreerst overvloed van rijst zal zijn in de kolonie. Zij die meenden erg slim te zijn door tegen hooge prijzen een voorraad rijst in te slaan, zullen bedrogen uitkomen, wat hun van harte gegund wordt.

Blijkens een mededeeling, gisterenavond van bestuurswege gedaan in de koloniale staten, heeft de minister getelegrafeerd, dat de rijstuitvoer waarschijnlijk mogelijk zal blijven.

De minister deelt voorts mede, dat als voorzorgsmaatregel per Hollandsche mailboot van 28 Augustus voor gouvernementsrekening 5000 balen rijst zullen worden verscheept, terwijl met de boot, die 14 Augustus vertrokken is, verscheept zijn: 1445 zakken rijst, 15 zakken boonen, 404 kratten aardappelen, 68 kisten kaas en 112 kisten boter.

Het ziet er dus voorloopig nog niet zoo slecht uit voor Suriname. Er zal alle gelegenheid zijn om ons te wapenen voor de schrale tijden die na zulk een geweldigen oorlog natuurlijk niet zullen uitblijven. En het beste middel om ons te wapenen, is: a a n p l a n t e n, o m z o o m i n m o g e l i j k a f h a n k e l i j k t e z i j n v a n a a n v o e r v a n b u i t e n.

* * *

Gisteravond is in de Staten aan het bestuur gevraagd, of het bestuur — naast hetgeen de Vereeniging voor den Grooten Landbouw zal doen voor hare leden — niet op een of andere wijze hulp kan verleenen aan andere (kleinere) ondernemingen, die door de tijdelijke onverkoopbaarheid van producten in financieele moeilijkheden zijn geraakt. Het antwoord luidde, dat deze zaak reeds in gezette overweging was.

Voorts werd door een der statenleden aan het bestuur in overweging gegeven, om als reliefwork te beginnen met den reeds zoo vaak bepleiten aanleg van een landweg naar het district Saramacca.

* * *

Op een vraag in de Koloniale Staten is gisterenavond van bestuurswege medegedeeld, dat weldra een ontwerp-verordening bij de Kolon. Staten zal worden ingediend om het octrooi van de Surinaamsche Bank (hetwelk 1 November a.s. verstrijkt) voorloopig te verlengen tot het eind des jaars.. In dien tijd zal gelegenheid zijn voor een definitieve regeling der zaak.

Uit dit antwoord begrijpen wij, dat de vraag of verlenging van het octrooi bij verordening dient te geschieden (en niet bij Koninklijk besluit) in bevestigenden zin beslist is. Een andere beslissing zou trouwens irrationeel zijn.

* * *

In ons midden bevindt zich signor A. F. C o r t e s a o, plantkundige, die in opdracht van de Portugeesche regeering, eene studiereis maakt over de wereld om de cacaocultuur en -bereiding te bestudeeren. De heer Cortesao is chef van het landbouw-departement te St. Thomé, Kaap Verdi, (Portugeesche eilanden) schrijft D e S u r i n a m e r.

* * *

In de volksvergadering van Zondagavond 16 Augustus voerden het woord de heeren Nelson, Themen, Monkou en Spalburg. Zij raadden de bevolking aan, om in deze ernstige tijden vooral te zorgen de kalmte te bewaren, gematigd te leven, zuinigheid te betrachten, een strikt onpartijdig standpunt in te nemen tegenover de verschillende vreemdelingen in de kolonie en niemand aanstoot te geven, en — bovenal — zoo krachtig mogelijk den landbouw te bevorderen met het oog op de te verwachten schaarschte aan levensmiddelen.

* * *

Aan hetzelfde blad ontleenen we nog het volgende:

De Koloniale Staten hebben gisterenavond met algemeene stemmen het ontwerp aangenomen dat strekt om den gouverneur de bevoegdheid te geven den uitvoer van munt en muntmateriaal te verbieden (geheel of gedeeltelijk).

Het bestuur heeft verklaard, dat het hoopt van deze bevoegdheid geen gebruik te zullen behoeven te maken. Men heeft hier dus louter te doen met een voorzorgsmaatregel.

Aanvankelijk bestond bij meerdere leden bezwaar om eventueel ook den uitvoer van muntmateriaal (staven goud) te doen verbieden. De meeste leden kwamen echter op dit bezwaar terug, overwegende dat het wenschelijk is, den opkoop der inlandsche goudproductie door de Surinaamsche Bank te bevorderen.

Wanneer geen goud kan worden uitgevoerd, is men voor verkoop vrijwel op de bank aangewezen. In de kelders van de bank (wij mochten er gisteren een kijkje nemen) bevindt zich op dit oogenblik zoowat een half millioen aan munt en munt-materiaal, meerendeels zilveren specie. Naarmate de goudvoorraad toeneemt, zal de bank een grooter deel van haar voorraad zilver in de circulatie brengen en dus vlotter voldoen aan de aanvragen om crediet. Hoe sterker de positie van de bank is, hoe meer menschen zij kan helpen, die haar hulp inroepen. Het is dus een algemeen belang, om te zorgen, dat de circulatiebank hare krachtige positie behoudt.

Mocht — wat voorloopig niet noodig is — een verbod als bovenbedoeld worden uitgevaardigd, dan zou de bank in een eenigszins bevoorrechte positie verkeeren. Het bestuur verklaarde echter, dat geen vrees behoeft te bestaan voor misbruik maken van de positie (noodeloos opdrijven van wisselkoersen of het opkoopen van goud beneden de waarde), daar in dat geval het verbod buiten werking zal worden gesteld.

* * *

De gouverneur heeft ingediend een ontwerp-verordening „ter voorkoming van ongemotiveerd opdrijven der verkoopprijzen van voedingsmiddelen."

In de toelichting leest men:

Hoewel de gouverneur vertrouwt, dat na de door hem genomen maatregelen om den invoer van de voornaamste voedingsmiddelen te verzekeren, de handel in het algemeen bereid zal zijn geen onredelijke prijzen voor voedingsmiddelen te stellen, moet het in de gegeven omstandigheden noodig worden geacht, dat het Bestuur de bevoegdheid verkrijge om de bevolking te beschermen tegen mogelijk ongemotiveerd opdrijven der prijzen om op die wijze van den tegenwoordigen stand van zaken tot het verkrijgen van buitengewone voordeelen misbruik te maken, vooral nu niet van alle zeer noodige voedingsmiddelen een geregelde aanvoer verzekerd is.

Het ligt in de bedoeling bij het vaststellen van de maximum-prijzen overleg te plegen met de Kamer van Koophandel en Fabrieken. Zoodra de omstandigheden dit veroorloven zal intrekking dezer verordening weder worden voorgesteld.

* * *

Paramaribo heeft zoo waar ook zijn spionnenvrees gehad. „Suriname" van 14 Augustus deelt n.l. het volgende mede:

„Een verdacht uitziende Franschman, die uit Cayenne hier overkwam, werd als zonder middel van bestaan zijnde, weer over de grenzen gezet. De man beweerde dat hij zich hier als taalleeraar was komen vestigen.

Deze politiemaatregel gaf tot allerlei fantastische verhalen aanleiding. O.m. heette het, dat een Hongaarsche spion met compromitteerende stukken was aangehouden, enz."

* * *

Hier volgt een uitvoerstatistiek van Januari—Juli 1914, vergeleken met 1913.

Balata, K.G.	432.675	340.256
Bacoven (versche), bos	71.575	71.176
Idem (gedroogde), K.G.	28.954	78.904
Cacao, K.G.	1.607.957	901.509
Goud (ruw), Gr.	519.595	467.794
Hout ◯ of ☐, M³.	1.201	1.502
Idem, letterhout, KG.	111.090	54.641
Huiden, K.G.	319.165	78.944
Rum of dram 50 pct., L.	803.285	619.098
Suiker Vac., 1e prod.,	5.914.860	5.048.719
Idem, naproduct, KG.	479.620	722.972

* * *

Exporteurs, die naar Ned. Oost- en West-Indië goederen wenschen te zenden, welke in het algemeen belast zijn door een verbod van uitvoer, gelieven hun verzoeken tot opheffing van dat verbod in te dienen bij het Dep. van Koloniën, afdeeling F. De verzoeken behooren vergezeld te zijn van een nauwkeurige opgave van aard en hoeveelheid, alsmede van het bestemmingsadres.

Curaçao.

Uit de „Curaçaosche Crt." van 14 Aug. j.l. nemen wij over:

„Bij den Kol. Raad zijn ingediend en aangenomen:

1o. Ontwerp-verordening tot wijziging van de verordening tot vaststelling van een nieuw reglement voor de Curaçaosche Bank (P. B. 1907 No. 9).

2o. Ontwerp-verordening, waarbij bepaald wordt, dat in tijden van oorlog of oorlogsgevaar, als er schaarschte van levensmiddelen dreigt, bepaalde levensmiddelen niet boven zekeren prijs mogen worden verkocht, en dat op den in de kolonie aanwezigen voorraad levensmiddelen beslag kan worden gelegd, ten einde die aan de bevolking te verkoopen of uit te deelen.

De Memorie van toelichting betreffende de ontwerpen luiden onderscheidenlijk als volgt:

In verband met den thans in Europa bestaanden oorlogstoestand, acht ondergeteekende het noodzakelijk, dat de Curaçaosche Bank, met het oog op de mogelijkheid van het ontstaan alhier van eene financieele crisis, de beschikking verkrijgt over een grooter bankbiljettenkapitaal.

Daarom wordt voorgesteld dat kapitaal met *f* 200.000.— te verhoogen en te brengen op *f* 600.000.—.

Opdat de in kas aanwezige muntspecie behouden wordt, komt het ondergeteekende wenschelijk voor, de inwisseling van bankbiljetten tijdelijk op te schorten.

Reeds nu, na de eerste berichten omtrent de vijandelijkheden, uitgebroken tusschen verscheidene Europeesche mogendheden, is de prijs van verscheidene levensmiddelen aanmerkelijk gestegen. In tijd van oorlog of oorlogsgevaar zal, zoovals met zekerheid is te voorzien, de prijs der levensmiddelen tot exorbitante hoogte opgevoerd wor-

den: de speculatie in die levensmiddelen zal dan, zeer ten nadeele der bevolking, in vollen gang komen.

Ondergeteekende meent, dat hieraan, in het belang van het algemeen, paal en perk moet kunnen worden gesteld, vandaar de aanbieding van dit ontwerp.

Waar het zulk een allesbeheerschend algemeen belang geldt, heeft hij gemeend, dat het belang van enkele kooplieden in deze niet den doorslag moest geven."

* * *

In de „Amigoe de Curaçao" van 22 Aug. j.l. lezen wij o.m.:

„Meer dan ooit gevoelen we onze allergebrekkigste verbinding met het buitenland.

't Is oorlog, volop oorlog, en hier teren we op oude berichten, die ons komen vertellen, hoe de toestand was, al dagen geleden!

En dan nog!

Een algemeen overzicht wordt er niet gegeven; alles wordt bekeken van een en denzelfden kant.

Hoe gaarne zouden we dat anders wenschen en slechts zakelijke, objectieve berichten willen ontvangen, overeenkomende met den feitelijken toestand, zonder verdere beschouwingen.

Dat kan nu eenmaal niet.

Een Fransche Kabel doet zijn best zijn vaderland te dienen en zal niet dan noodgedwongen de tegenvallers en nederlagen zijner landgenooten aan de wereld bekend maken.

Ook is het een internationaal gebruik sterke censuur toe te passen op alles wat tijdens den oorlog wereldkundig wordt.

Zijn daarom de hier gepubliceerde telegrammen absoluut waardeloos?

Dat kan noch mag men beweren.

De berichten klinken erg Fransch, en zijn daardoor sterk anti-Duitsch, maar daarom missen zij nog geenszins alle waarde.

Men zij slechts erg voorzichtig bij 't lezen.

De eerste berichten mistrouwe men een weinig en wachte tot er in volgende telegrammen nog meer over gesproken wordt. Is dit niet het geval, dan kan men bijna zeker zijn, dat het eerste bericht slechts op vermoedens steunde. Zoo geschiedde bijvoorbeeld met de berichten over Nederland, dat de Duitsche troepen Limburg (Holland) waren binnengetrokken, en dat er bloed had gevloeid. Geen enkel telegram heeft daar later ook nog maar iets over gehad. Het paste ook niet meer in den samenhang der later ontvangen nieuwstijdingen. Men kan ze dus gerust schrijven op rekening van de phantasie der journalisten en de overhaasting van hun werk."

. . . .

„De hier gepubliceerde telegrammen worden echter maar niet klakkeloos overgenomen, doch wel degelijk vergeleken met de berichten, gepubliceerd te New York, op Santo Domingo, Puerto Rico en te Caracas."

* * *

De „Vrijmoedige" van 20 Aug. j.l. meldt:

„Met het oog op den tegenwoordigen oorlogstoestand in Europa, hebben de zich hier bevindende Venezuelanen bij monde van den heer Diaz Peña en de hier woonachtige Syriërs bij monde van de heeren Pablo Miguel Simon en Jacobo A. Dominguez, het Bestuur hunne diensten aangeboden voor het geval, dat de kolonie daarvan gebruik zou willen maken.

Bestuur en ingezetenen van Curaçao stellen op hoogen prijs deze dienstaanbieding, waarin het bewijs wordt gezien, dat voornoemde vreemdelingen de gastvrijheid en welwillendheid waardeeren, die zij alhier genieten."

* * *

Omtrent Curaçao als kolenstation deelt de „Amigo" mede:

„Onze haven werd een tijdje geleden aangedaan door het Engelsch S.S. „Rio Pallaresa", komende van Santos, op weg naar Galveston. Zij behoort aan eene Engelsche reederij, die besloten heeft hare booten voortaan naar Curaçao te sturen om te bunkeren, daar onze haven meer faciliteiten aanbiedt dan de andere omliggende eilanden. De kapitein was uiterst tevreden over de bediening.

De „Dronning Olga" van de „Seeberg Steamship Line Inc." heeft onlangs ook kolen ingenomen bij de firma S.E.L. Maduro en Sons.

Beide maatschappijen zijn onder contract met deze firma voor het leveren van kolen.

Op 8 Aug. j.l. vielen 3 booten onze haven binnen: Hr. Ms. pantserschepen „Heemskerck" en „Kortenaer" en het Italiaansche SS. „Bologna". Alle drie werden op denzelfden dag van kolen en water voorzien en alles liep vlot af.

Ook op 19 Aug. j.l. liepen weer 3 stoomers onze haven binnen: de Duitsche kruiser „Karlsruhe", de Peruaansche torpedoboot „Teniente Rodriguez" en de Amerikaansche boot „Philadelphia". Alle werden door de firma Maduro gebunkerd, en vooral de Duitsche commandant, die eene groote hoeveelheid innam, en die met spoed moest vertrekken, was zeer voldaan. Hij reikte dan ook een attest aan de firma uit, na het innemen van kolen, water, olie, enz., waarin hij zijne tevredenheid en dankbaarheid uitdrukt voor den aan hem met snel laden bewezen dienst.

* * *

Voorts lezen wij:

Hier is bericht ontvangen, dat het ss. „Prins Frederik Hendrik" op den vastgestelden dag, n.l. 14 dezer, van Amsterdam naar West-Indië vertrekken zou. Wij hopen, dat de stand van zaken het zal mogelijk maken, dat althans de booten van den K. W. I. M. den dienst van Europa geregeld kunnen onderhouden.

* * *

De heer W. A. J. T. Zelle, die ontslag genomen heeft als tijdelijk directeur van het Departement van Openbare Werken alhier, heeft l.l. Maandag met het Spaansche ss. „Legazpi" de reis naar Nederland aanvaard.

* * *

Voor het gedenkteeken te Quatre-Bras is hier ƒ 500.— bijeengebracht.

Ook voor de onlangs opgerichte „Vereeniging tot bevordering van het Vreemdelingen Verkeer", die vele leden telt, zijn ruime bijdragen verkregen. (De Vrijmoedige).

WAT DE INLANDER ZEGT.

Slachtoffers.

Inlanders zijn en blijven de slachtoffers van kwade praktijken van Chineezen en andere vreemde Oosterlingen, maar ook van hun eigen landgenooten. Aldus de „Perniagan", die vermeldt, hoe de Koewoe (dessahoofd) van Losari een schuld zou hebben bij den Chinees Ooy Jan Tjoan, te Cheribon, welke bij notarieele akte was aangegaan. Deze schuld niet op tijd betaald zijnde, werd de Koewoe vervolgd. Door een deurwaarder werd beslag gelegd op zijne goederen. Maar dit dessahoofd nam er geen genoegen mee; hij beklaagde zich er over bij het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, verklarende geen schuld te hebben bij dien Chinees en dat hij zich op den in het schuldbewijs aangeduiden datum op een andere plaats bevond. Bij onderzoek is dan ook de waarheid dezer beweringen gebleken en tevens, dat een gewezen dessaschrijver, door den Koewoe ontslagen, het schuldbewijs met den naam van den Koewoe had onderteekend. Deze schrijver zal nu wel zijn gerechte straf niet ontloopen. Maar hoe kon de notaris dit stuk opgemaakt hebben? Hij kende blijkbaar den Koewoe niet, doch wie heeft hem dan bij dezen notaris bekend gemaakt? Men kan toch maar alles met den Inlander (en den notaris?) uithalen! Zoo besluit bovengenoemd blad.

In Karangtengah onder Soekaboemi — alzoo de „Bintang Soerabaja" — bevinden zich thans vele Turken met hunne vrouwen; men zegt wel ten getale van achttien. Wat doen zij daar? Zij leven daar al weer ten koste van den goeden, lieven Inlander. Voor de huur van een sado (tweewielig huurrijtuig, dos à dos) van Karangtengah naar Soekaboemi betalen zij ƒ 0.50, terwijl de gewone prijs ƒ 1.50 bedraagt. Als de koetsier om meerdere betaling durft vragen, krijgt hij de meerdere betaling in den vorm van een klap om de ooren van den verheven geloofsgenoot en fezdrager. Gelukkig dat niet alle Turken van deze kracht zijn, meent schrijver. Maar in elk geval is Kromo weer het slachtoffer. Wanneer zal hieraan toch eens een eind komen? zoo vraagt hij. „Gaat naar de scholen", antwoordt de redactie, „door de ontwikkeling van uw verstand zult ge dan eindelijk zegevieren!"

Indrukken van de S. I.

In de „Pantjaran Warta" schrijft iemand over een bezoek, dat hij aan verschillende plaatsen in de Preanger gebracht heeft, met name Tasikmelaja, Garoet, Bandong, Tjiandjoer en Soekaboemi en over den indruk, dien hij daar van de S. I. gekregen heeft. Elke plaats gaf mij daarvan weer een anderen indruk, schrijft hij. In Tasikmelaja zijn nog maar weinig leden van de S. I., maar de organisatie lijkt mij daar goed en op vaste basis tot stand gekomen. Er is eendracht en zin voor coöperatie, voor vorming van vennootschappen. Het is er tot nu toe evenwel bij plannen gebleven; de resultaten zijn nog nihil. Kasihan! In Garoet is het nog minder goed gesteld. In Bandoeng zijn maar weinig leden, is haast geen teeken van leven. In Tjiandjoer lijkt alles op sterven na dood; daar zal de S. I. zich wel niet staande kunnen houden. In de afdeeling Soekaboemi is het er echter anders mee gesteld. Daar telt de S. I. wel 5000 leden, allen met liberale opvattingen, zooals zij zeggen; maar toch hoort ge niets van coöperatie of vennootschap-vorming. Hoe dat komt? Ik heb mijn ooren en mijn oogen goed den kost gegeven. Het lijkt mij, dat de besturen te voorzichtig zijn, doch misschien is dit zeer verstandig. Zij zijn niet alleen bedacht op de mogelijke directe voordeelen, maar ook op de mogelijkheid, dat de Vereeniging vroeg of laat uit elkaar zal vallen. Zij telt toch nog vele leden, die, niettegenstaande het bestuur hun herhaaldelijk voorhoudt wat de bedoeling van de S. I. is, er nog geen flauw begrip van schijnen te hebben. Velen doen zelfs denken, dat zij de anti-S. I. zijn toegedaan. Er is geld genoeg om b.v. een toko op te richten, maar zoo'n inrichting zou waarschijnlijk spoedig failliet gaan, omdat er geen geschikte, alleszinsbetrouwbare tokohouders of administrateurs te vinden zijn; ook omdat men goederen verkoopen zou, die niet betaald worden en er ook veel onverkocht zou blijven. De eerste bezwaren zijn nog zoo erg niet. Bekwame en geschikte administrateurs kunnen onder goede contrôle wel langzamerhand gevormd worden. De onbetrouwbaren konden verwijderd worden. Iemand, die zich nog houdt aan één van de 7 M.'s, behoort

niet tot de ware en oprechte aanhangers van de S. I. Wanbetalers mogen er ook niet zijn. Het laatste bezwaar is echter onoverkomelijk. Als de menschen niet bij ons willen koopen, dan kunnen wij daar niets tegen doen. Het is mooi om te kunnen zeggen, dat de S. I. toko's of een toko heeft opgericht, maar wie zal bij ons koopen? In de eerste plaats zij, die de S. I. goed gezind zijn en de leden zelf, (die niet altijd betalen), maar hoe is 't gesteld met de anti-S. I.? De gezindheid van de Chineezen tegen ons is maar al te goed bekend. Dezen zijn in staat om als er een toko van de S. I. wordt opgericht, er dadelijk een van hen vlak naast op te zetten, die met lagere prijzen gaat concurreeren, om de andere er onder te krijgen. En wat dan? Zullen de leden van de S. I. op den duur bij hun eigen winkels willen blijven, als zij ergens anders goedkooper terecht kunnen komen? Onze toko zal moeten sluiten, wat een schadepost voor onze Vereeniging zal opleveren. Ziedaar m.i. de reden, waarom de S. I. te Soekaboemi werkeloos blijft. Zoo zal 't op menige andere plaats ook gaan. „Al te veel spoed is zelden goed", zegt een Hollandsch spreekwoord. Maar daarom mogen wij de hoop niet opgeven en den moed niet verliezen. „While there is life, there is hope", zeggen de Engelschen, en wij met hen.

Een Rekest.

De „Pantjaran Warta" ontving uit Padangpandjang (Sumatra) bericht, dat de pangoeloes en naibs (Mohamedaansche geestelijken) een rekest willen indienen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, om hunne bezoldiging uit 's Lands kas te mogen ontvangen, in plaats van die uit de Moskeekas te trekken, zooals thans geschiedt.

Bezuiniging.

Het Rijksbestuur in Soerakarta is voornemens om een vermindering te brengen in het aantal lagere ambtenaren. Ook op de traktementen zal worden bezuinigd. Groote feesten zullen niet meer in de Kraton gegeven mogen worden. De Soenan wil zelf hierin het goede voorbeeld geven. (Pewarta Soerabaja).

Handel in meisjes.

De „Perniagan" waarschuwt weder tegen Palembangers, die in den laatsten tijd weer in de kampongs van Batavia rondloopen, om kennissen te maken onder de welgestelden, die huwbare dochters bezitten. Onder allerlei schoon klinkende beloften vragen zij deze meisjes ten huwelijk of doen andere voorstellen, zoogenaamd in haar belang, maar feitelijk om haar later als koopwaar naar Singapore mee te nemen.

Verspreide berichten.

De heer Hans van de Wall heeft zijn wel bekend comediestuk „Karina Adinda", aan het comité van de Semarangsche Koloniale Tentoonstelling ter opvoering aangeboden. De assistent-resident heeft toen echter verboden daartoe over te gaan, omdat daarin ten tooneele gebracht wordt een controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, die verliefd raakt op de dochter van een regent en deze ook op hem. De heer van de Wall heeft zich over deze weigering bij den Procureur-Generaal beklaagd. Deze wilde zelf geen beslissing nemen en onderwierp de vraag aan het oordeel van den Gouverneur-Generaal. De Landvoogd heeft nu, na vijftig dagen bedenktijd, de toestemming tot opvoering verleend. (Perniagan).

Een Chineesche familie te Malang heeft bij advertentie in de bladen bekend gemaakt, dat hare dochter „Toos" geslaagd is voor het z.g. klein ambtenaars-examen. Waarom niet tevens vermeld de cijfers, die zij behaald heeft: zeer goed, goed of even voldoende? Zoo vraagt de „Bintang Soerabaja".

Bij verschillende huiszoekingen werden tal van revolvers en andere vuurwapens bij Chineezen te Soerabaja zonder vergunning aangetroffen. (Bintang Soerabaja).

Aan den heer W. Duncan, hoofdadministrateur van de ondernemingen „Nova Scotia Estate" en „Sungen Gedong Estate" in de provincie Wellesley, onder Perak (Malakka), is vergunning verleend om gedurende een jaar 500 koelies voor zijne ondernemingen uit Java in dienst te nemen. (Bintang Soerabaja).

De Vereeniging „Madjoe Kamoeljan" tot tegengang van de prostitutie onder de Inlanders, heeft besloten om in haar comité van actie ook Europeanen op te nemen. (Pantjaran Warta).

Op de suikeronderneming Djatiroto (Pasoeroean) zal een 2e klas Inlandsche school worden opgericht. (Perniagan).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Waar films al niet goed voor zijn!

Te Bangi Lebang (Makassar), bestaat de gewoonte zooals op menige andere plaats, dat bij den aanvang van de poeasa de Inlanders, mannen en vrouwen, naar de missigits gaan om te offeren en te bidden. Daar ter plaatse doen de Chineesche vrouwen, oud en jong, ook hieraan mee, om voor het een of ander doel den zegen van Allah af te smeeken. Zij brengen bloemen mee en geld, om, al doen zij zelf niet de sembajang, toch voor haar te laten bidden, tot groote ergernis van de mannelijke bloedverwanten, maar vooral van de Jong-Chineezen, over dit bijgeloof. Wat dezen ook deden om die verkeerde gewoonte tegen te gaan, het heeft niet geholpen. Nu hebben zij de volgende akal (listigheid) bedacht: Met een bioscoopman hebben zij afgesproken om opnamen te doen van alle menschen, die in dezen tijd van het jaar naar de missigits gaan om te offeren, teneinde daarna de daarvan gemaakte film bij voorstellingen te vertoonen. Hiervan zijn de Chineesche vrouwen niet gediend. Nu gaan zij niet meer naar de missigits, bevreesd om op een film te komen en aan het publiek vertoond te worden. (Bintang en Pewarta Soerabaja).

Een Ronde-dienst.

De Perniagan verneemt uit Bandong, van betrouwbare inlandsche zijde, dat men daar in de kampongs een „Ronde dienst" wil organiseeren, met het doel in het belang van de rust en veiligheid in de dessa werkzaam en behulpzaam te zijn. Elke kampongbewoner, die in de belastingen is aangeslagen, moet ƒ 0.25 in de maand betalen. De „Ronde dienst" heeft reeds een request ingediend om rechtspersoonlijkheid aan te vragen. Eerst als deze verkregen is, zal de organisatie aan haar programma uitvoering geven. Voor elke kampong zullen 20 man (ronda) in dienst gesteld worden, onder aanvoering van 1 commandant. Het bestuur wordt gevormd door 1 president, 1 vice-president, 1 secretaris, 1 controleur, 1 instructeur en 1 adviseur. De kampongs zullen met electrische booglampen verlicht worden. Een fonds van weldadigheid zal aan de Vereeniging verbonden worden. De Vereeniging zal ook een dokter (djawa) in dienst nemen om voor den gezondheidstoestand van de kampong en hare inwoners te zorgen. Ziektegevallen moeten direkt aan den ronde-kommandant gerapporteerd worden, die daarvan telefonisch bericht geeft aan den Vereenigingsdokter. Deze onderzoekt den patient, schrijft zoo noodig medicijnen voor, die door den „Rondedienst" worden gehaald en bezorgd. Alles geschiedt kosteloos. Ieder orang ronda, die een dief of roover oppakt, krijgt van den „Rondedienst" een premie van ƒ 2.50. Hij, die drie maanden achterstallig is in de betaling van zijn contributie, wordt voor de rol getrokken. Eéns in de week brengt de president van den „Rondedienst" rapport uit bij den assistent-resident. De begrooting is als volgt opgemaakt: In Bandong (hoofdplaats) zijn 18 dessa's of kampongs; elke dessa heeft gemiddeld een mannelijke bevolking van 4000 zielen. Aan contributies kan dus geïnd worden 's maands ƒ 18.000. De kosten zijn voor het Bestuur:

voor den President	ƒ 500.—
voor den Vice-President ...	„ 200.—
voor den Secretaris	„ 150.—
voor den Controleur	„ 150.—
voor den Instructeur	„ 100.—
voor den Adviseur	„ 100.—
Te zamen	ƒ 1250.—

Elke dessa heeft 20 ronda's en 1 commandant. De ronda krijgt ƒ 15 's maands, de commandant ƒ 25. Dus wordt voor één dessa 's maands uitgetrokken 20 × ƒ 15 + ƒ 25 = ƒ 325. Voor 18 dessa's 18 × ƒ 325 = ƒ 5850.

Voor 2 dokters djawa..............	ƒ 300.—
„ medicijnen en apotheek	„ 500.—
„ premies	„ 250.—
„ uitkeeringen	„ 250.—
„ schrijfloonen	„ 100.—
„ electrische verlichting	„ 1000.—
„ benoodigdheden v. d. ronda's	„ 500.—
„ kleedingstukken id. id.	„ 500.—
Te zamen.........	ƒ 10500.—

Een voordeelig saldo van ƒ 18.000 — ƒ 10.500 = ƒ 7500 voor buitengewone uitgaven en liefdadige doeleinden.

Muntenverzameling.

De Perniagan vermeldt, dat op de Koloniale Tentoonstelling te Semarang in de Chineesche afdeeling oude Chineesche munten te zien zijn, een verzameling, bijeengebracht door den Luitenant Sie Hian Ling, tevens Chineesche tolk te Semarang, tevoren redacteur van de Sinar Djawa. Er zijn er onder van 3000 jaren oud en van nog vroegeren datum, uit den tijd van den Keizer Kong Sie Koen. Zij zijn van zilver en van koper en van de grootte van een Mariebeschuit. Voorts zijn nog ingezonden een Turksche muntenverzameling en eene van den tijd van de Engelsche O.-I. Compagnie. Deze munten werden verzameld door een familielid van genoemden Luitenant. 11. 9. 14.

Van Vreemde Koloniën.

Zal de oorlog zich nog uitbreiden? Turkije heeft bedenkelijk gedaan, het keek gewichtig en boos in verschillende richtingen. De spanning met Griekenland, die al lang dreigend was, scheen over 't kookpunt heen te gaan. Duitschland moedigde aan, het verwachtte van de directe hulp van Turkije niet veel, maar als de Groote Heer in Constantinopel zich in den strijd mengde en partij koos eerst tegen Griekenland, maar dan, bijna onvermijdelijk, ook tegen Rusland, Frankrijk en Groot Brittanië, tegen dit laatste vooral, dan zou dit een prachtige troef voor Duitschland zijn. De ijver van hen, die den heerscher in Stamboel als hun paus beschouwen, zou verflauwen voor hun strijd tegen Duitschland. De geestdrift der Mohamedanen in Britsch Indië zou bekoelen, hun geldelijke bijdragen zouden misschien in een andere richting gaan

vloeien. Ook zouden de Franschen in Marokko daardoor moeilijkheden kunnen krijgen. De drie mogendheden van de entente cordiale hebben het gevaar hiervan ook wel ingezien. De oorlogskans staat voor haar volstrekt niet zóó dat zij een factor als de hier aangewezene verwaarloozen mogen. En 't dreigde toch inderdaad. Betrouwbare berichten spraken al van de landing van een aanzienlijke Turksche troepenmacht in Klein Azië bij Smyrna. Nabij Chatalja en 't oosten van Skoetari (tegenover Constantinopel op den Aziatischen wal) werden nieuwe versterkingen opgeworpen, onder leiding van Duitsche officieren. Generaal Liman von Sanders zou het tweede Ottomaansche legerkorps aanvoeren, terwijl de bekende Enver Bey opperbevelhebber zou worden. Zoo werd 't tooneel al geschikt, werden de rollen al verdeeld. Als men bedenkt, dat Turkije met behulp van Oostenrijk ook van zijn overwinnaars in den jongsten Balkanstrijd weer een portie hoopt terug te krijgen, vindt men ook daarin een rede tot ongerustheid. Zoo is 't te verklaren, dat de drie mogendheden van de kordiale overeenstemming er toe gekomen zijn zich bereid te verklaren de capitulaties af te schaffen als Turkije tijdens den oorlog onzijdig zou blijven.

Of de toeleg gelukt is? Turkije heeft echt Turksch bescheid gegeven. De Porte heeft verklaard, dat haar onzijdigheid niet te koop is, maar...... de sultan gaf een iradé uit, waarbij de capitulaties worden opgeheven en hij houdt zich onzijdig. Zoo is het dreigend onweer momenteel althans bezworen, maar er blijft veel electriciteit in de lucht boven den Balkan. Als de bliksem niet inslaat zal dit wel meer te danken zijn aan 't tot stilstand komen der Duitsche opmarsch in Frankrijk en aan het succes der Russische troepen, dan aan de concessie van de mogendheden ten opzichte van Turkije; hoe 't zij, een en ander te zamen verlevendigt de hoop, dat de volgelingen van de halve maan niet tegen elkander ten kampe geroepen zullen worden.

Volgens de „Manchester Guardian" is de eensgezindheid in Britsch-Indië en de geestdrift, die alle volken en standen voor Engeland's zaak toonen, een tegenvaller voor Duitschland. Dit land zou — getuige het boek van generaal Bernhardi — op burgeroorlog in Ierland, op opstand in Indië gerekend hebben en hoort nu een geheel anderen toon aanslaan.

De wedijver in offervaardigheid blijft doorgaan. De kolonie Mauritius heeft een millioen pond (0.45 KG.) suiker aangeboden voor het Br. leger en een gelijke hoeveelheid voor de vloot. Het aantal der inl. vorsten uit Br. Indië, dat fondsen en troepen beschikbaar stelt, is tot 700 gestegen. Zelfs de dalai lama van Tibet biedt 1000 man aan. Een commissie van theeplanters op Ceylon schenkt 30000 roepijen voor thee ten behoeve van 't Russische leger en een gelijk bedrag aan 't Prins van Walesfonds.

In den Volksraad te Kaapstad overtroffen de ministers elkander in aanhankelijkheidsverklaringen en mede is door Botha medegedeeld, dat de 9 bannelingen (ten gevolge der groote staking) terug mogen komen, ten einde overal eenheid in 't land te krijgen.

Het is te begrijpen, dat koning George bij dit alles in de proclamatie aan de zelfbesturende rijken zegt er trotsch op te zijn, de wereld te kunnen toonen, dat zijn volken van over zee even vast besloten zijn als zijn volk van het Vereenigde Koninkrijk om den oorlog te voeren.

In die boodschap komt dan nog voor dat Newfoundland zijn afdeeling voor de vlootreserve heeft verdubbeld en ook mannen voor 't leger zal zenden.

In de woorden aan Zuid-Afrika gewijd schemerde al iets door van een voornemen om tegen Duitsch Z. W. Afrika op te rukken, voornemen, dat sedert tot een begin van uitvoering gekomen is.

Japan heeft medegedeeld zich ook solidair met de oorlogvoerenden in Europa te achten, zoodat het niet afzonderlijk vrede zal sluiten. Door zijn verbond met Engeland was 't hiertoe eigenlijk al gebonden voor den strijd in Oost-Azië, maar het heeft er een moreele beteekenis in gezien dit ook nog uitdrukkelijk te verklaren als vierde in den bond. Het is niet oplettend tegenover de kleinere staten, die dapper meestrijden, om van de 3 groote mogendheden te blijven spreken, alsof België, Servië en Montenegro niet meededen; maar wij volgen in deze die groote mogendheden zelf slechts na.

De Japanners werken tegenover — of juister boven Kiautsjau met vliegtuigen. Daarbij is Tsjingtau tot doel genomen. Daar is een batterij zware houwitsers opgesteld, die zoowel naar de zee- als naar de landzijde gericht is, en zoo voor de Japanners van groote beteekenis is. Mogen wij de beschouwingen van een Duitsch blad gelooven, dan zou de bedoeling der Japanners overigens zijn, het Duitsche pachtgebied zoo af te sluiten, dat honger de bezetting genoeg zal verzwakken om niet meer tegen een dan uit te voeren stormaanloop bestand te zijn.

Over de bezetting van Samowa is nader bericht ontvangen. Toen de schepen met Nieuw-Zeelandsche troepen binnenliepen, voer een Br. oorlogsschip de haven van Apia binnen onder witte vlag. De gouverneur der D. kolonie was eerst niet te spreken, maar werd daarna in 't station voor draadlooze telegrafie aangetroffen, zeker verbinding zoekende over de hoofden der aanvallers heen. Toen de overgave geweigerd werd, gingen de troepen toch aan wal, de gouverneur werd krijgsgevangen.

De D. kruiser „Nörnberg" heeft intusschen bezit genomen van het eiland Fanning, t. Z. v. d. Sandwich-eilanden, om voor D. in den Grooten Oceaan een nieuwe basis te hebben, nu Samowa verloren is. De telegraafkabel werd gekapt. Het zal vermoedelijk niet veel moeite kosten aan de zwakke bezetting op Fanning achter gelaten het eiland weer te ontrukken. De „Nürnberg" is weer vertrokken.

In de Stille Zuidzee heeft de Australische marine verder ook Herbertshöhe, in den Bismarck-archipel, bezet. De Duitschers boden heftigen weerstand, maar de Engelschen drongen tot het vier mijlen in 't land gelegen station van draadlooze telegrafie door. De D. gezagvoerder gaf zich over, maar daar aan Br. zijde 1 kapitein-luitenant ter zee, 2 matrozen sneuvelden en 3 gewond werden, hebben de verdedigers zich goed geweerd. De D. bezetting, die krijgsgevangen is, bestond slechts uit 2 officieren, 15 onderofficieren en 56 inlandsche politiesoldaten.

In Nyassaland heeft een treffen plaats gehad, waarvan de Engelsche gouverneur meldde, dat de Duitsche (inlandsche) troepen met groote hardnekkigheid streden. Herhaalde charges met de bajonet dwongen hen echter de stellingen te verlaten en in de richting van Songwe te wijken. Deze plaats ligt tusschen Duitsch Oost-Afrika en Nyassaland. De D. verloren 7 officieren aan dooden, 3 werden gewond en gevangen genomen. Zij lieten 2 kanonnen en 2 machinegeweren in 's vijands handen. De Engelschen hadden 4 Europ. gesneuveld, 7 gewond. De verliezen der inlanders worden niet opgegeven.

Van D. zijde kan ook op een succes worden gewezen. De „Frankfurter Zeit." deelt de bezetting van de Walviscabaai door D. troepen mee. Die baai is de beste natuurlijke haven in Z.W.-Afrika, hoewel eigenlijk als aangewezen voor het D. gedeelte, was hij in Engelsch bezit, en had D. daarom lang een begeerlijken blik in die richting geslagen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De lepra in Nederlandsch-Indië,

Het Medisch Weekblad publiceert een studie van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over de lepra in Nederlandsch-Indië. De schr. vangt aan met historische bijzonderheden over deze ziekte en vestigt de aandacht vooral op een zeldzaam en interessant geschrift van Willem ten Rhyne (Verhandelinge van de Asiatise Melaatschheid, Amsterdam, 1687), hetwelk zeer uitvoerige en betrouwbare gegevens omtrent de lepra bevat. Niet alleen uit zuiver geneeskundig-, maar ook uit etnografisch oogpunt is dat geschrift van ten Rhyne van belang.

Overigens stelt de heer Dr. K. de Zw. zich niet op het standpunt van den geneesheer, maar behandelt meer de vraag: Hoe denken de Inlanders over het wezen der lepra en welke maatregelen nemen zij om haar te beteugelen, respectievelijk te voorkomen.

De Botanische Tuin te Buitenzorg.

De Nieuwe Gids van September bevat een artikel van den heer P. H. van der Kemp over de stichting van den botanischen tuin te Buitenzorg.

De Amsterdamsche hoogleeraar Dr. C. G. C. Reinwardt, die met de Commissie-Generaal, bestemd tot weder-inbezitneming van den Indischen Archipel, in 1815 naar Indië vertrok, is het wien de eer toekomt van de stichting van den thans wereldberoemden plantentuin. Wel is waar hebben de commissarissen Elout en van der Capellen, Reinwardt in zijn pogingen niet onbeduidend gesteund, doch door diens initiatief „schittert in den Multatuliaanschen smaragdgordel de botanische tuin te Buitenzorg als een der meest kostbare kleinooden van Groot-Nederland". Met deze woorden besluit de heer v. d. K. zijn zeer lezenswaardig opstel.

Over het tin op Flores.

In de jongste vergadering van de wis- en natuurkundige afdeeling der Kon. Akad. v. Wet. heeft prof. dr. A. Wichmann een mededeeling gedaan over het tin van het eiland Flores, welke thans in druk is verschenen. De schrijver geeft daarin een uiterst volledig geschiedkundig overzicht van de nasporingen, welke de ontdekking van tin op Flores ten doel hadden en in hoofdzaak op door den mijningenieur Van Schelle gemaakte onderstellingen gebaseerd waren. De slotsom dezer historische beschouwingen is, dat de van Flores bekende metalen voorwerpen, welke uit sterk loodhoudend tin bestaan, niet van het eiland zelf afkomstig kunnen zijn. In de tweede plaats beantwoordt prof. Wichmann dan de vraag of de geologische gesteldheid van het eiland van dien aard is, dat er eenig uitzicht bestaat tinerts aan te treffen. Op grond van een scherp-critisch onderzoek van de thans bekende geologische gegevens, die voornamelijk door het jongste onderzoek van dr. J. J. Pannekoek van Rheden aan het licht zijn gekomen, komt hij tot het besluit, dat er op Flores geen plaats is voor praetertiaire gesteenten, zoodat „de veronderstelling van Van Schelle, dat de bodem ten N. van den berg Rokka op Flores zeer rijk is aan tinerts, niet slechts ijdel, maar tevens zeer kostbaar blijkt te zijn geweest".

De verhandeling is een uiterst leerzame bijdrage tot de kennis van de wijze, waarop in Nederlandsch-Indië in de laatste halve eeuw mijnbouwkundige onderzoekingen zijn ingesteld, zegt de N. R. Ct., aan welk blad het bovenstaande is ontleend.

Koloniaal Tijdschrift.

In het Septembernummer van het Koloniaal Tijdschrift wordt een aanvang gemaakt met de publicatie van een artikel van den controleur Th. Volmering over „Het koppensnellen bij de Volken in den Oost-Indischen Archipel", een breed uitgezette en goed doorwerkte studie, welke tot het verspreiden van meer kennis omtrent dit even eigenaardige als barbaarsche gebruik van dienst kan zijn.

De heer G. Renardel de Lavalette beëindigt zijn in de vorige aflevering aangevangen artikel over „Inlandsche Landbouw op Java" een duidelijk overzicht van hetgeen in den loop der tijden door de Indische Regeeringen is gedaan, ter bevordering van den Indischen Landbouw. De heer De Lavalette is blijkbaar ingenomen met het beleid ten dezen, door den directeur van Landbouw, Lovink, gevoerd, en wel omdat met diens optreden ook een tijdperk is aangebroken, waarin begonnen wordt meer directen invloed op den inlandschen landbouw uit te oefenen, waarin eindelijk meer practische denkbeelden tot uitvoering komen."

De heer J. Tideman, gewestelijk secretaris van Amboina, schrijft over het corps civiele gezaghebbers in verband met

de voorgenomen bestuursreorganisatie en de voorstellen van den Regeeringscommissaris De Graaff. De heer Tideman is over die voorstellen minder goed te spreken en meent dat wanneer ze worden aangenomen, de groote massa der a.s. civiele gezaghebbers zal bestaan uit maatschappelijke schipbreukelingen. Waar algemeen erkend wordt dat boven de inlandsche hoofden en bevolking menschen staan van superieure eigenschappen, daar moest men, volgens den heer T., het scheppen van een instelling, die met deze inzichten spot, ten strengste ontraden

Onder het opschrift Bedrijfs- en Inkomstenbelasting wijst de heer J. van Dissel op eene onbillijkheid. De nieuwe belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten der Inlandsche bevolking op de buitenbezittingen bepaalt, dat de belasting bedraagt 40 ct. voor elke geheele som van 10 gulden, zoodat een inlander met een inkomen van ƒ200 's jaars dus ƒ8 belasting betaalt. Een vreemde oosterling is in dit geval echter slechts ƒ5.04 verschuldigd. Dit is geen verhouding, zegt de heer v. D. Het verschil is ontzettend, vooral als men in aanmerking neemt, dat de Inlandsche bevolking bovendien nog heerendiensten heeft te verrichten. Schr. vraagt zich af, waarom moet de vreemdeling minder belasting betalen dan het kind van het land? Die vreemdeling komt in Ned.-Indië niet met ethische bedoelingen, doch om te trachten zijn fortuin te maken, en zoo niet ten koste van het landskind, dan toch wel op kosten er van.

De heer Mr. J. H. Abendanon artikelt over het onderwijs voor Inlandsche meisjes in Britsch-Indië, waarvoor hem de gegevens worden verstrekt door het onlangs verschenen 5-jarig verslag (1907—1912) betreffende het onderwijs in Britsch-Indië.

De heer A. betoogt aan het slot dat Ned.-Indië met zijn inlandsch onderwijs bij Britsch-Indië zeer ten achter staat.

Overigens bevat deze aflevering van het Koloniaal Tijdschrift, de maandelijksche Inlandsche persoverzichten van Walbeehm en Blok, een rubriek verscheidenheden van H. D. en de „Kroniek" van Tertius. Tertius bespreekt in die kroniek o.a. de positie van Indië in verband met Japan en zijn eventueele plannen.

We citeeren: „Vooral met het oog op Australië kan Engeland Japan niet dulden in den Indischen Archipel. Ook al had Japan nu zich als bondgenoot van Engeland niet van zulk een onderneming te onthouden, dan behoefde er nog geen beduchtheid te bestaan, dat Engeland het daarin vrij zou laten. Enkele Japansche afgevaardigden of journalisten mogen wel eens den staf gebroken hebben over ons koloniaal bestuur en er rechtstreeks of zijdelings op aangedrongen hebben, dat deze taak door hun vaderland overgenomen diende te worden, men heeft aan die uitlatingen meer waarde toegekend, dan zij, nuchter beschouwd, verdienden. De Japanophobie der laatste jaren in Indië mist voldoenden redelijken grond. Korea en Mandsjoerije, van Japan uit gemakkelijker bereikbaar en groote ruimte openend voor den overvloed der eigen bevolking, kunnen niet alleen op de eigen verdediging aangewezen zou zijn; een onderneming, zoover van de operatiebasis, met in het rond de Engelschen te Hongkong, in de Straits, in Britsch-Indië en in Australië, en bovendien, in de Filippijnen, Amerika, welks belangen zich ook verzetten tegen Japans vestiging in onzen Archipel; zulk een ongerijmde onderneming kan men niet verwachten van intelligente en practische staatslieden als de Japansche."

Literatuur over de Minangkabauers.

Het volgende is ontleend aan de Java-Bode:

Het komt niet veel voor, dat goede artikelen over onze koloniën verschijnen in buitenlandsche tijdschriften; de publicaties, die den lezers in het groote buitenland over Indië of deelen van Indië worden voorgezet, cribeeren gewoonlijk van overdreven berichten, gefantaiseerde beschrijvingen, belachelijke fouten over topo- en ethnografie, of verbazingwekkende bijzonderheden, die het absolute gebrek aan kennis van het leven in den Oost verduidelijken. De toerist, die bijna vliegensvlug Java doorreist, meent vaak een boek te kunnen schrijven over Indië. Met een variatie op een bekende globetrottersleus zegt men dan: One day in Batavia, one day on the Baroubondour, one day on the Bromo, and you have seen Java.

Een gunstige uitzondering op de Indische literatuur, welke reizigers met zulke begrippen leveren uit de luk raak gemaakte aanteekeningen van hun notitieboekjes, wordt gevormd door een in het tijdschrift „Harper's Monthly Magazine" verschenen, aardig geïllustreerde opstel over de Padangsche Bovenlanden. Het opstel is getiteld: A survival of matriarchy, en is geschreven door Carrie Chapman Catt. Het bevat hier en daar wel onjuistheden, maar het geheel laat zich aangenaam lezen en de plaatjes zijn vrij goed gekozen.

Na een stukje geschiedenis gegeven en over het matriarchaat uitgeweid te hebben, beschrijft C. C. Catt in het kort aard en karakter van het Minangkabausche volk, het voorkomen der woningen. Zij raakt in extase over de schoone vormen en versieringen der huizen.

Dan heeft zij 't zelf over de harta poesaka en de harta pentjarian, behandelt zij de adat. Aardig is haar beschrijving van den Minangkabauer: With a payng (Chinese umbrella) under one arm, a little bird cage covered with a tasselled square of velvet in the other hand, and a big cigar in the mouth, they seem the embodiment of irresponsible idleness. This conviction deepens when groups of these men are seen under the broad shade of the pasar trees, lazily sleeping, exchanging gossip, or comparing the merits of their birds, while the women are hard at work. But Dutch officials give assurance that the first impression in deceptive, and this opinion is supported by closer observation."

Ook aan de natuurschoonheid, het onderwijs, het werk der ambtenaren in de Padangsche Bovenlanden wijdt de schrijfster waardeerende woorden.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië.

Inhoud van de Juli-aflevering: Het synthatische rubberspook. — De suikercampagne 1914 op Java. — Dr. Bernard over de thee-sultuur op Sumatra. — Propaganda voor Javathee in het buitenland. — Wolkbreuken waargenomen aan het observatorium te Batavia, door P. J. Smits. — Belangrijke jaarverslagen (Jaarverslag over 1913 der Handelsvereeniging Medan). — De regenval op Java. — Sprokkelingen (Japansche scheepvaart-subsidies. —Katoen in Britsch-Indië. — De Braziliaansche koffie-valorisatie).

De Banier en de Gouv. pandhuisdienst.

No. 30 van de Banier bevat het slot van de beschouwingen van Ds. B. J. Audier over de voorstellen der Staatscommissie tot reorganisatie der protestantsche kerken in Nederlandsch-Indië.

In hetzelfde Nr. artikelt N. v. d. H. over uitbreiding van de werkkring der gouvernements pandhuizen.

Men maakte ons op een onderschrift bij dat artikel attent, in verband met onze aankondiging van het verslag van den gouvernements pandhuisdienst, in No. 37 van het Kolokiaal Weekblad. Blijkbaar is het niet zoo heel erg wanneer in een pandhuis tallooze rijwielen beleend worden.

Want — leest men in bedoeld onderschrift — „in Holland wordt hetzelfde systeem toegepast bij „Oome Jan". Wie 's winters een bezoek brengt aan de lommerdhuizen in Amsterdam zal tot zijn groote verbazing zien een ontzagwekkende menigte fietsen ten name van vaak zeer erentfeste burgeren. De zaak is eenvoudig deze: dat de eerzame ingezetenen, die 's winters met zijn koude, natte dagen, met zijn sneeuw en ijs en ijzel hun stalen ros niet gebruiken, niet graag thuis een fiets ten hunne laste hebben, en haar daarom maar naar „Oom Jan" brengen. Dan zijn zij van de soesah af en de fiets neemt in hun kleine behuizing geen ruimte in, en in den lombard wordt er uitstekend voor gezorgd."

De vergelijking gaat evenwel o.i. niet op, zoolang Indië verschoond blijft van „sneeuw en ijs en ijzel". (De bewoners van het Sneeuw-gebergte op Nieuw-Guinea laten we buiten beschouwing, die kennen pandhuizen noch fietsen!).

Weekblad voor Indië.

No. 16 van het Weekblad voor Indië bevat slechts één artikel met betrekking op Indië, n.l. eene beschouwing van den heer A. F. Herrmann over de nieuwste koffie-variëteiten in den koffieproeftuin te Bangelan .Mooie illustraties verduidelijken de tekst.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: De suiker en de oorlog, door H. C. Prinsen Geerlings. — Over grondafspoeling, door Fr. Th. van Brederode. — Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe". — Verbod van duiten-omloop in Celebes. — In- en uitvoer van handelsgoederen op Java. — Kultuurberichten (Rubber- en koffiestatistiek van Sumatra's Oostkust. — Bleeken van tabaksbladeren, enz.). — Kleine mededeelingen (De ramp te Benkoelen. — De onlusten in Borneo. — De handel te Bandjermasin. — Marmergroeven bij Lau Balang. — De oorlog en Suriname. — Uitvoer-statistiek van Suriname, enz.). — Verkeerswezen. (De „Draadlooze" in het Oosten van den Archipel. — Semarangs haven. — Een nieuwe verbindingsweg in Deli). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften, en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Ingezonden.

Maar weer bewapening?

Van hetgeen door den mij onbekenden opsteller in de rubriek „Uit Vreemde Koloniën" in het laatste nummer (No. 37) is neergeschreven, heb ik ditmaal niet met genoegen kennis genomen.

De oproeping van ds. Drijver moge misschien iets prematuur zijn, — zij dwingt den ernstig denkende toch om eens na te denken over hetgeen kan geschieden, als het infernale spel, dat nu pas begonnen is, zal zijn geëindigd.

Nu maakt zich daarvan de onbekende schrijver wel wat heel gemakkelijk af; hetgeen hij schrijft is wel wat erg oppervlakkig.

Daarover enkele woorden.

Het is wel in confessie — ook dr. Bos en anderen spraken zich aldus uit — dat deze wereldoorlog niet gewild is noch door het Engelsche volk, noch door het Fransche, noch zelfs door het Duitsche.

Het is een oorlog, veroorzaakt door enkele diplomaten. Met andere woorden uitgedrukt: de oorlog is een gevolg van het voortbestaan van verouderde instellingen in onze zoo zeer gemoderniseerde samenleving.

Nu het aan den lijve gevoeld wordt — nu zullen zich wel meerderen rekenschap geven van de enorm groote veranderingen in de toestanden in de maatschappij en onze aarde, gedurende de laatste 30, 40 jaren.

Door de ontdekkingsreizen is onze aarde tot in alle schuilhoeken bekend terrein geworden. Door de groote verbetering in de techniek, door de groote uitbreiding der verkeersmiddelen en door vele andere redenen is op de wereld een toestand ontstaan, zoodanig als hij nooit gekend is geweest, in al den tijd, dat wij de geschiedenis der aarde kennen.

De belangen van de verschillende staten en hunne bewoners zijn veel meer in elkaar ingeweven dan ooit te voren.

De staten zijn veel meer dan ooit te voren geworden: deelen van een groot geheel.

Dat is nu toch wel duidelijk gebleken. De besluiten, genomen door een Keizer van Oostenrijk en een Duitschen Keizer, enz., daarbij geadviseerd door een kring van ambtenaren, zijn niet alleen van gevolgen voor de betrokken landen, maar hebben de verststrekkendste gevolgen ook voor andere landen, ja voor alle deelen der wereld.

Het zou mij te ver voeren om dit nu in den breede te ontwikkelen; en evenmin is het mijn bedoeling om een betoog te leveren van hetgeen is gelegen in de historische lijn: de federatie der beschaafde staten.

Maar hun, die daartoe in de gelegenheid zijn, wil ik in overweging geven om eens nader te bestudeeren het in 1910 verschenen werk van Norman Angell (Lane): The great Illu-

sion. Dat boek is in alle talen der wereld vertaald, ook in het Hollandsch.

In een helderen betoogtrant wordt daarin duidelijk uiteengezet hetgeen ik hierboven slechts in het kort aanstipte.

Dat men tot dusver niet naar de woorden van Norman Angell heeft gehandeld, wordt nu wel heel duur betaald.

Zou men nu na den oorlog maar weer in de oude banen doorvaren?

Maar weer tot de tanden bewapenen, met de wiskunstige zekerheid, dat over 20, 30 jaren of misschien eerder, het gruwzaam bedrijf zich zal herhalen?

Ik verwacht het anders.

Uw dw.

12 September 1914. C. DE VRIES.

Antwoord van den Schrijver der rubriek „Van Vreemde Koloniën".

Het is mij ten eene male onbegrijpelijk waar de heer C. de Vries gelezen heeft, dat ik nu reeds wil uitspreken, dat men na den oorlog maar weer in de oude banen behoort door te varen. Ik heb mij daarover in het geheel niet uitgelaten en ik waag het nu ook nog niet te bepalen langs welke banen men tot een beteren toestand zal kunnen komen. Maar wel staat bij mij vast, dat het middel door ds. Drijver aangewezen, die baan niet is, niet kan zijn; dit is het eenige wat door mij aangegeven en toegelicht werd. De heer C. d. V., die mij wel wat erg oppervlakkig noemt, heeft dit oppervlakkige, tot mijn spijt, blijkbaar nog oppervlakkig gelezen. Splinter en balk.

Een practische raad voor de auto-kwestie.

Waar het om gaat is, dat het Gouvernement zekerheid wil hebben, dat zijne ambtenaren goed rijden tegen billijken prijs.

Laat het gouvernement zijn ambtenaren, die daarop recht hebben, een soliden auto verstrekken van gouvernementswege en de onkosten voor onderhoud en reparatie per jaar vaststellen, voor ieder gewest afzonderlijk, door een daartoe kundig persoon, of wat minder goed is, deze kosten laten aannemen door een of verschillende ondernemingen.

Zoo dit met verstand van zaken en billijk geschiedt, zal iedere auto-onderneming hier graag op ingaan en dit risico willen dragen.

Het gouvernement betaalt dan, zooals het behoort en de wagens worden goed gereden en beslist, naar den maatstaf van nauwkeurigheid van den inzittenden ambtenaar, onderhouden.

Op kleinere plaatsen, waar geen auto-onderneming te bekennen is of waar de auto-onderneming niet aan hare plichten voldoet, zou aan te bevelen zijn om aan elken gouvernements-auto toe te voegen een kundigen auto-hersteller, die tevens als wagenbestuurder zu kunnen dienst doen.

Dit is zoo maar eens een ideetje!

Leiden. N. A. d. H.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de *leeszaal der Vereeniging, Heulstraat 17*, liggen ter lezing en zijn verkrijgbaar de navolgende nieuwe uitgaven van het *Koloniaal Instituut*:

J. VAN DONGEN, Beknopt overzicht der meest gebruikte geneesmiddelen in Ned. Indië;

Dr. A. H. BLAAUW, De Tropische natuur in schetsen en kleuren;

J. C. VAN EERDE, Koloniale Volkenkunde, Dl. I; Omgang met Inlanders.

GENERAAL REGISTER;

MEDEDEELINGEN No. II, Inlichtingen 1913.

Bovendien zijn daar aanwezig:

ENCYCLOPAEDIE VAN NEDERL. WEST-INDIË, onder redactie van DR. H. D. BENJAMINS en JOH. F. SNELLEMAN, Afl. 1 t/m IV.

DE SECRETARIS.

* * *

Van den Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek ontving het Hoofdbestuur het volgende rondschrijven:

M. H.

Bij dezen heb ik de eer Uw aandacht te vestigen op nevensgaande circulaire, en U te verzoeken Uw zeer gewaardeerden steun te verleenen door de geregelde toezending aan het bovenvermelde adres van het door U uitgegeven periodiek van 28 Juli j.l. af en verder gedurende den tijd van het oorlogsgevaar.

Het zou ons ten zeerste verplichten, wanneer de bijgevoegde circulaire overgenomen kon worden in Uw periodiek.

Wij vertrouwen ,dat U tot deze maatregelen wel zult willen overgaan met het oog op het bizondere belang dezer werkzaamheid.

—

CIRCULAIRE.

„De Koninklijke Bibliotheek (afdeeling Documentatie, Conservator Dr. H. E. Greve, 34 Lange Voorhout, den Haag) heeft van de Regeering de opdracht gekregen om in samenwerking met het Nederlandsch Registratuurbureau (Directeur de Heer J. A. Zaalberg) de besluiten en maatregelen, genomen door de Hooge Regeering, door Besturen der Provincies, door Gemeenten, door Vereenigingen, door Comité's, door particuliere inrichtingen enz., in zoover ze gedurende den tijd van het oorlogsgevaar betrekking hebben op den economischen en financieelen toestand, in den ruimsten zin opgevat, te verzamelen en op systematische en overzichtelijke wijze te registreeren, zoodat daarvan zoowel door wekelijksche publicaties in uittreksel geregeld kennis kan worden gegeven, als op aanvraag daaromtrent informaties kunnen worden verstrekt.

De Koninklijke Bibliotheek rekent hierbij op de medewerking van allen om de omvangrijke door haar te ondernemen taak op bevredigende manier te volvoeren. Het is daarom dat de vraag wordt gericht aan alle besturen van vereenigingen en comité's, aan de banken en firma's, aan de redacties van dag- en weekbladen, vooral ook die van patroons- of vakvereenigingen, om hun circulaires en oproepen, hun mededeelingen aan het publiek of aan clientèle, hun bladen en publicaties geregeld mee te deelen en te zenden aan de Koninklijke Bibliotheek, afd. Documentatie, 34 Lange Voorhout, Den Haag, terwijl de Koninklijke Bibliotheek van haar kant op zich neemt om van haar wekelijksche publicaties in brochurevorm telkens een exemplaar aan bovengenoemde lichamen en redacties kosteloos in ruil te zenden. Opdat door deze samenwerking tusschen Regeering en de over het land verspreide lichamen en vereenigingen met den verzamelenden, registreerenden en systematiseerenden arbeid der Koninklijke Bibliotheek een zooveel mogelijk volledig beeld tot stand kome der economische en financieele verhoudingen in het Koninkrijk der Nederlanden, tijdens het oorlogsgevaar van het jaar 1914, en daardoor afdoende informaties aan ieder die ze noodig heeft, kunnen worden verleend.

Op aanvraag aan de Koninklijke Bibliotheek (Afd. Documentatie) is de geheele reeks der publicaties verkrijgbaar tegen oversturing van frankeer- en verzendingskosten ad *f* 0.50."

's-Gravenhage, September 1914.

De Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek
W. G. C. BYVANCK.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 31 Juli 1914, No. 61.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan de onderwijzeres Mej. A. E. Latuperisa, 1 jaar aan den onderwijzer M. J. Bruining, 8 m. aan den id. J. J. Geurts, 9 m. aan den geneesheer L. Backer Overbeek, 8 m. aan den inspecteur L E. Dom, 1 jaar aan den commies W. Jutting, 9 m. aan den ambtenaar A. E. Nessing, 9 m. aan Dr. Ph. S. van Ronkel, 10 m. aan den adj.-inspecteur J. W. A. F. Zeeman.

Ontslagen: op verzoek eervol de ambtenaar N. van Rhijn, de onderwijzer J. Smit, de commies F. H. Schiffer, de controleur H. P. Schouten, de onderwijzer C. A. Kraaijeveld, de commies E. Macré, de ambtenaar E. M. Th. Halewijn, de commies J. W. Winter, de commissaris J. Kop, de onderwijzeres Mej. B. A. Battaerd, de opzichter G. H. A. Matheij .

Benoemd: tot secretaris der weeskamer te Batavia F. J. D. Kamsma, tot commies-redacteur E. B. G. Jansen, tot secretaris der res. Oostkust van Sumatra L. van Kesteren, tot directeur van 's Lands gevangenis te Padang G. van Wingerden, te Madioen H. M. J. Vrolijk, tot lid van den Raad van Justitie te Batavia Mr. D. G. Wolterbeek Muller, tot landrechter te Batavia Mr. G, Deketh, te Semarang Mr. A. E. van Arkel, te Soerabaja Mr. J. J. Boerma, te Modjokerto Mr. J. Feitsma, te Tangerang Mr. O. van Olst, te Poerwakarta Mr. A. J. H. L. Adam, te Kendal Mr. J. Visser, te Salatiga Mr. C. J. Zieck.

Geplaatst: in de residentie Soerabaja de controleur C. H. H. Snell. in Amboina de id. C. A. W. Ch. de Haze Winkelman.

Benoemd: tot onderwijzeres te Pontianak Mej. P. W. Schotman. te Djokjakarta Mej. H. Bech.

Militair Departement.

Verleend: 1 jaar verlof aan den 1en luit. G. Badings.

Benoemd: tot bibliothecaris bij het Dep. van Oorlog de gepens. majoor der inf. L. C. J. Baron van Venhove.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e luit. der inf. M. E. A. van Goor.

Benoemd: tot onderhavenmeester D. Couvée en W. Rauwerda.

—

Uit de Javasche Courant van 4 Augustus 1914, No. 62.

Civiel Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan den referendaris W. J. Bosschart, 1 jaar aan den ambtenaar M. C. Nix, 1 jaar aan den bouwkundige H. Popping.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. P. Stap; de houtvesters J. G. Nirschl en V. L. Hacker.

Benoemd: tot hoofdcommies P. J. Ornek, tot inspecteur boschwezen W. A. Baron van Asbeck.

Belast: met de waarneming dier betrekking K. C. Jaski.

Benoemd: tot onderwijzeres te Bandjermasin Mej. M. A Waszink, te Soerabaja Mevr. J. M. F. A. L. van Blommestein.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek de kapitein der inf. A. B. W. Schaeffer.

Bevorderd: tot kapitein de 1e luit. der inf. P. V. M. F. Amiot, tot 1en luit. de 2e luit. H. J. Lindgreen.

Overgeplaatst: naar Magelang de off. van gezondh. Dr. P. A. H. Rijkebüsch, naar Padang de id. Dr. L. H. Dominicus van den Bussche, naar Fort de Kock de id. A. Kolthoff, naar Soerabaja de id. J. A. Tamson.

Geplaatst: te Batavia de off. van gezondheid C. J. P. van Dijk.

Overgeplaatst: naar Tjimahi de off. van gezondh. Dr. P. van Andel, naar Bandjermasin de id. G. M. Versteeg, naar Makassar de id. G. F. van Laren, naar Atjeh de id. J. C. Vos, naar Willem I de id.J. P. H. Lindner, naar Djokjakarta de id. Dr. J. G. Smits.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Frederik Hendriklaan 155.**

Vijf Dames voor pianolessen.
Een Heer voor muzieklessen.
Een Dame voor kantoorwerkzaamheden in Indië.
Twee Dames voor teeken- en schilderlessen.
Twee Dames voor lessen in de Fransche-, Duitsche- en Engelsche taal.
Eene Dame voor lessen in de Fransche taal.
Vijf Dames als kinderjuffrouw naar Indië.
Een Dame als hoofd der huishouding.
Een dame voor Fransche en Italiaansche conversatielessen.
Eene dame voor Paedagogische adviezen.
Eene Dame voor handwerklessen.
Drie Dames voor Vioollessen.
Een Dame voor zanglessen.
Eene Dame voor schrijf-, kopiëer- en vertaalwerk.
Een Dame voor lessen in machineschrijven, stenographie en moderne talen.
Een Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken
Een Dame voor opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
Een Dame voor lessen aan spraakgebrekkigen.
Twee Dames voor het waarnemen der huishouding,
Een dame als Lectrische of Dame van Gezelschap.
Een Dame als Stenotypiste voor Indië.
Drie heeren voor lessen in de Maleische en Javaansche taal en Indisch Staatsrecht.
Een Dame voor het waarnemen der huishouding.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van „Oost en West", geen direct belanghebbende, worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Marialaan 162a,	Lochem.	Maleisch, gediplomeerd.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch. Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, van Speijckstraat 1,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

GOUDA Schemerlichten

in doozen van 10 stuks, 25 cts per doos.

Kliniek voor Voetlijders.

Pijnlooze behandeling dagelijks van 1—3 uur, Dinsdag, Donderdag, en Zaterdag van 6—8 uur; voor en na dien tijd aan huis te ontbieden. Consult f 1.—, Ziekenfondsleden 50 ct. Franklinstraat 144, lijn 3, 5, 7, 10 en 12. Telefoon 7913. **M. GUGENHEIM,** opv. van H. B. Perel, Hofpedicure Manicure. Op verzoek behandeling door een dame. 9652

Massage door gediplomeerd Masseur.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende Indische SPEKKOEK à f 1.20.

MAISON DE MODES

E. C. KRIJT—DOELEMAN

Badhuisstraat 192. Scheveningen.

Bericht de ontvangst eener groote collectie

Hoeden en verdere **Nouveautés.** 830

HET BLOUSEN-HUIS,

PH. BIERMAN.

Hoogstraat 21. DEN HAAG. Telefoon 7293.

BLOUSES.
PEIGNOIRS
COSTUUMROKKEN
JAPONNEN

in alle genres. Extra groote maten.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN

OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding verzekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD wordt niet alleen gelezen door de duizenden leden der Vereeniging in Moederland en Koloniën, maar ook op de Mailbooten, en in groote Hotels, Café's en Stations...

„EIGEN HULP",

Noordwal 107. Tel. 2868

	p. K.G.	p. ½ H.L.
Zandaardappelen	7 ct.	f 2.--
Brielsche Kralen	6 ct.	f 1.60
Zeeuwsche Bonte	5 ct.	f 1.25
Eigenheimers	5 ct.	f 1.25

De Aardappelwagen komt op verzoek 3 maal per week aan huis.
N.B. Vanaf heden is op aanvrage de nieuwe prijscourant van BRANDSTOFFEN verkrijgbaar. 831

GROBBE - COMESTIBLES

'**s-Gravenhage,** Bankastr. Tel. 226. Theresiastr. 87. Tel. 444.
Scheveningen, Fred. Hendrikl. 70. Tel. 306.
Rijswijk, vh. J. L. MEIJS & Zn. Willemstraat 9. Tel. 49.

Brengt een bezoek aan BOEATAN

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

M. LE GRELLE & Co.,

Kassiers en Commissionairs in Effecten,

Koornmarkt, Delft. Tel. Interc. No. 7

Belasten zich met den aan- en verkoop van Effecten, sluiten Prolongatie en Beleening, wisselen Coupons en vreemd Geld, incasseeren Wissels op Binnen- en Buitenland, fourneeren Chèques op alle Buitenlandsche Bankplaatsen, nemen gelden à deposito met onderpand, openen Rekening-Courant met Rentevergoeding. 8699

DIENSTBODEN-

JAPONNEN EN SCHORTEN

GROOTSTE VOORRAAD IN HET MAGAZIJN 8411

„Prins Hendrik",

33 Boekhorststraat 33

TELEPHOON 6816.

Naar maat binnen 12 uur.

Naast de Drogisten GEBR. BLOKPOEL.

Voor een ieder

is een blik leverpastei van 25 cent van Anton Hunink, Deventer, HET blik pastei. IV
Voor allen, omdat ze zoo heerlijk en pikant is.
Voor velen, omdat ze tevens zoo goedkoop is.
Anton Hunink, Deventer, Hofleverancier.